

2021-04-30

Havs- och Vattenmyndigheten
havochvatten@havochvatten.se

Svar på samråd om uppdaterat åtgärdsprogram för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön (2022-2027) enligt havsmiljöförordningen

Fiskekommunerna organiserar nio kommuner i Bohuslän, vilka tillsammans med Västra Götalandsregionen samverkar med berörda intressenter för att skapa en bärkraftig utveckling av fiske- och vattenbruksrelaterade verksamheter utmed hela Bohuskusten. Kommunerna yttrar sig här som ett gemensamt nätverk utifrån den kompetens som byggts upp sedan mitten av 1990-talet, då nätverket startade sitt samarbete.

Sammanfattning

Fiskekommunerna, FK, vill med remissvaret understryka vikten av samordnat åtgärdsarbete för havsmiljön. I förslagen behöver det framgå tydligare hur finansieringen kan ske. Uppföljningen/utvärderingen av åtgärderna behöver återföras till nästa åtgärd för bästa utveckling.

I vårt område finns många goda krafter inom de blå näringar (sjömat och övriga resurser som produceras. Intresset och engagemanget för hållbar utveckling inom havsmiljönäringarna kan om den stimuleras och vägleds rätt samlat bidra till förbättrad ekologisk status i havsmiljö. Ett exempel är odlingar som renar vattnet och återför näring till land,

Bakgrund

Havs och vattenmyndigheten (HaV) har med den 1 november 2020 publicerat förslag till uppdaterat Åtgärdsprogram för havsmiljön (ÅPH) och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning samt underlagsmaterial (indikatorer för miljö kvalitetsnormer och konsekvensanalys).

Havsmiljödirektivet är miljöpelaren i EU:s integrerade havspolitik och hänvisar till många andra politikområden och internationella överenskommelser. Syftet är att nå eller fortsätta upprätthålla

en god miljöstatus i Europas hav. Havsmiljödirektivet skapar en ram för en hållbar användning av våra hav och ska bidra till samstämmighet mellan olika politikområden, överenskommelser och lagstiftningsåtgärder och säkerställa integrering av miljöhänsyn i dessa. För att genomföra havsmiljödirektivet ska en **marin strategi** som består av flera steg tas fram av varje medlemsland.

De uppdaterade åtgärdsprogrammet utgör del av **Marin strategi för Nordsjön och Österyjön** som Sverige tagit fram. Den svenska marina strategin är uppdelad i olika steg, som uppdateras i en 6-årig cykel enligt principen för adaptiv förvaltning. Den nu aktuella uppdateringen av åtgärdsprogrammet är sista steget i den andra förvaltningsperioden.

Förslaget presenterar 15 nya åtgärder samt 7 åtgärder som modifierats och 25 åtgärder som kvarstår oförändrade (från åtgärdsprogrammet som beslutades 2015). Fiskekommunerna har i materialet bara fokuserat på de nya och modifierade åtgärder som direkt involverar fiske och vattenbruk.

Fiskekommunernas synpunkter

FK tycker att det är positivt att HaV tydligt beskriver sin roll som nationell myndighet med brett mandat över havsmiljöförvaltningen, den gemensamma fiskeripolitiken, havsplaneringen, vattenförvaltningen och arbete med vattenmiljöns biologiska mångfald (arter och naturtyper/habitat/biotoper).

Det är också positivt att ni genom gap-analys (beskrivs i bilaga 1) identifierat luckor i tidigare och nuvarande åtgärdsprogram som behöver överbryggas och täckas in. Sammantaget tror FK att det bara med ett sådant *havsmiljö-holistiskt* förhållningssätt som åtgärdsarbetet kan leda till kostnadseffektivare nyttjande av gemensamma medel och synergieffekter vid genomförande av både åtgärdsprogram och de andra instrument en förvaltande myndighet kan jobba med.

FK finner det därför förvånande att det i detta förslag i princip helt saknas beskrivning och resonemang om hur åtgärder, åtgärdsprogram och konsekvensanalys intimt kopplar till Sveriges **Maritima** strategi.

I inledningen till förslag till ÄPH anges att:

Klassiskt och historiskt leder regeringar som styrmedel till innovationer och till nya och förbättrade samverkansformer till nytta för det vidare hållbara samhällsbyggandet men även för regional tillväxt. (sid 18, kap 2 Inledning, formuleringen finns även i sammanfattningen).

Sveriges maritima strategi anger att: *Regional utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättning i de maritima näringarna är beroende av en väl fungerande och integrerad politik som tar ett samlat grepp om de möjligheter och utmaningar som finns kopplade till de maritima näringarna.*

Den maritima strategin ska även omfatta konsekvenser för miljön och samhället samt hur bördan att minska påverkan ska fördelas mellan olika aktörer, samt källor och styrmedel.

Den marina strategin ska skapa en ram för en hållbar användning av hav och ska bidra till samstämmighet mellan olika politikområden, överenskommelser och lagstiftningsåtgärder och säkerställa integrering av miljöhänsyn i dessa.

FK vill lyfta fram att innovationer även sker på annan väg än genom styrmedel. Dessa typer av innovationer, och utvecklingsarbete kopplat till dessa, är ett långsiktigt arbete som kontinuerligt bedrivs lokalt och regionalt. Sådan typ av innovationsfrämjande arbete bör även fortsatt ha en central roll i att uppnå såväl havsmiljödirektivet som vattendirektivets målsättningar samtidigt som även andra målsättningar kan nås som t.ex. de inom livsmedelsstrategin.

Till förslaget till Åtgärdsprogram för havsmiljön finns en konsekvensanalys som bl a behandlar resurser, stöd och finansiering till många av de åtgärder som föreslås.

Fiskekommunerna efterfrågar i denna del bättre koppling till Maritima strategin och dess indikatorer. Fiskekommunerna föreslår också att HaV sin samhällsekonomiska konsekvensanalys bör ta del av ”Nationell strategi för hållbar regional utveckling 2021-2030”.

I övrigt vad gäller övergripande i konsekvensanalysen och resonemang om resurser och finansiering läser vi ofta en bedömd övertro av att finansiering som skall lösas inom befintliga medel. Det kanske är sant för HaV:s omsättning av anslag men vi delar inte den bilden för lokala förvaltningar, som kommuner eller mellankommunala samarbeten och lokala verksamheter som vill stimulera yrkesfiske, vattenbruk och turismfiske. Hållbar omställning är bra men kommer också kosta – det är viktiga signaler till politiken som skall fördela rätt stimulansmedel.

Utvecklingsprojekt som FK främjar har ofta olika typer av medfinansiering, bland annat från EHFF. Eftersom primärproducenter och beredningsindustrin inte kan tillgodogöra sig finansiering från regionalfonderna så är EHFF en viktig källa till finansiering för marina utvecklingsprojekt med kopplingar till Sveriges maritima strategi och EUs policy-område för utveckling av den blå ekonomin. Fiskekommunerna anser det viktigt att denna typ av projekt även framöver kan erhålla finansiering från EHFF och att behovet av finansiering i dagsläget är större än tillgängliga medel. Det vore olyckligt om konkurrens uppstår mellan medel till miljöåtgärder och medel till utvecklingsprojekt.

Åtgärdsprogrammet omfattar ju också ett behov av uppföljning. Fiskekommunerna tycker det är viktigt att en vettig uppföljning också återkopplas. Myndigheter bör inte göra uppföljning för sakens skull utan det viktiga är att uppföljningen av åtgärder samlar nya kunskaper och erfarenheter för återkoppling i lämpliga kanaler. På så sätt kan den ekosystembaserade havsförvaltningen också bli både utvecklande och lärandeprocess för alla aktörer i samhället.

Detaljsynpunkter åtgärder

Ett stort antal av åtgärderna förefaller i första anblick i första hand rikta sig till HaV själva att genomföra. Dessa åtgärder är också ofta av mer utredande, teoretisk karaktär.

Mer konkreta och praktiska åtgärder överläts till ”genomförmyndigheter” att realisera.

Åtgärdsfaktabladen som tagits fram till varje åtgärd innehåller lite mer konkreta förslag. FK efterfrågar mer vägledning för konkret åtgärdsarbete.

Det föreslås i SOU 2020:83 *Havet och människan* inrättande av regional/lokal åtgärdssamordning. FK ser att en sådan satsning skulle vara mycket välkommen, speciellt för att få fart på konkret åtgärdsarbete. Detta får inte innebära att rollfördelningen mellan HaV, Länsstyrelse och lokala myndigheter och organisationer (kommuner/ kommunal samverkan) blir otydlig.

I Fiskekommunernas område (Bohuskusten) finns i dagsläget stor potential att utveckla råvaror från fiske och vattenbruk samt för vidareförädling. Men det behövs utöver innovationskraften både medel och ändringar av regelverk.

Här lämnar vi några exempel på insatser och åtgärder (ÅPH-er) FK vill understryka att det arbetas vidare med.

- Det behövs översyn av regelverk för prövning av vattenbruk för t ex sjöpongar, ostron, musslor och alger, detsamma gäller anläggningar för recirkulerande system (RAS). Exempel från Danmark och Norge visar på snabbare och enklare tillståndsprövning. Detta framgår inte tillräckligt tydligt i ÅPH 11-12.
- Det behövs mera forskning, utveckling och stöd för vattenbruket. Det är allt från teknisk utformning av anläggningarna och skydd för predation till vetenskapliga kunskapsunderlag för *rätt* placering i odlingsområden. Stimulans för innovation, utveckling och kontinuerligt underhåll som både minskar risk för marint avfall från odlingar. Komplettera i ÅPH 11-12 samt delvis i relevanta delar ÅPH 13).
- Det behövs vägledning och stöd för ombyggnad till bättre miljöanpassade system för förädling (restströmmar är en resurs och inte ett avfall). Sådana åtgärder/insatser fångas inte i ÅPH 12 men det kan finnas synergi effekt i ett samlat grepp där även förädlingsindustrin involveras.
- Det behövs stöd och vägledning för fortsatt utveckling och omställning av yrkesfiske. Miljöanpassning av båtar, maskiner, drivmedel. Utveckling av selektiva redskap, utveckling av redskap som minskar miljöpåverkan, omställning till andra målarter (och fiskemetoder), dialog och utbildning för samexistens i skyddade eller känsliga områden (samförvaltning). Åtgärder för detta fångas enbart delvis i ÅPH 9.

Övriga synpunkter

Fiskekommunerna konstaterar slutligen att vår organisation saknas i HaV:s sändlista till denna remiss. FK ser en ökad samverkan i frågor som berör fiske och vattenbruk. Tät dialog mellan HaV, berörd länsstyrelse, forskare, kommuner och/eller kommunala samarbeten är bra för att kommande årens åtgärdsarbete skall kunna genomföras. FK ser tydliga kopplingar mellan nationella strategin (Framtidens Fiske) och relevanta delar i ÅPH.

För Fiskekommunerna

Lars Tysklind
Ordförande

Bilaga:

Fiskekommunernas detaljsynpunkter ÅPH remiss enligt mall (exccelfil)